

REVOLUȚIA ÎNREGISTRATĂ - BURMA VJ: REPORTING FROM A CLOSED COUNTRY

Autor: Teodora Lovin | 1 august 2022

Patru activiști pentru democrație din Myanmar au fost executați pe 25 iulie 2022. Aung Thura Zaw, Hla Myo Aung, Phyo Zeya Thaw și Kiaw Min Yu sunt victimele condamnării unui regim militar condus de junta birmaneză. Motivul: în ianuarie anul acesta au fost acuzați de conspirații întru acte teroriste. Ca în orice stat care se simte cu musca pe căciulă, victimizarea este și ea prezentă. În septembrie 2007, în urma protestelor din stradă și a represiunii violente, televiziunea națională din Myanmar avertiza asupra „ucigașului din undele magnetice - RFA, VOA, BBC”. Și atunci ca și acum, inamicul este în exterior, în timp ce deasupra evenimentelor interne o pâclă groasă de propagandă se așterne.

Din acest punct a pornit proiectul *Burma VJ: Reporting from a Closed Country* - un documentar danez realizat de Anders Østergaard, format din înregistrările video-reporterilor din timpul protestelor din 2007 din Birmania. În spatele acestor imagini: Joshua, reporter anonim, capul unei rețele de reporteri interni care urmăresc prin lentilă efectele regimului militar din țară. Acest pion dintr-o întreagă rețea disidentă se imersează direct (fizic), pe urmă indirect (prin colegii de breaslă) în valul de tensiune care se abate asupra populației. Contextul mai larg al desfășurării de violență este dat de scumpirea masivă și bruscă a energiei începând cu 15 august 2007. Din acest motiv ies oamenii în stradă pe 19 august la Rangoon. Câteva zile mai târziu, călugării budiști li se alătură. O masă de mantale roșii împânzește străzile orașului, militând pacific pentru îmbunătățirea nivelului de trai al locuitorilor. Aceștia nu-și revendică rolul politic, în schimb, *prezența* lor în stradă arată că lucrurile iau amploare politică neașteptată.

Filmul începe totuși cu o paralelă cu evenimentele din 1988 când un alt personaj colectiv se impune: studenții. Dacă la finele anilor '80 ei reprezentau majoritatea, în 2007 aceștia nu reușesc decât să susțină cererile călugărilor și să anime mulțimea. Mai mult decât atât, ei sunt cei care, odată demarată intervenția militară, nu se dau jos de pe baricade. Documentarul vine să compenseze prin mărturie vizuală directă evenimentele din acele luni, surprinzând când obiectiv, prin imagini filmate întreținute de zgomotele mulțimii, când dublat de un *voice-off*, opoziția fățișă a oamenilor și a călugărilor budiști. Totuși, ceea ce se întâmplă în substrat e oglinda spartă prin care se văd fațetele

regimului: într-un stat în care junta militară domnește ies la suprafață numai scurgerile de informații clandestine, singurele capabile să arate adevărul așa cum este el. *Burma VJ* lasă să se întrevadă culisele efortului atât de precar și de riscant al video-reporterilor. Pentru ei, veritabilul etalon de credibilitate îl reprezintă difuzarea imaginilor în *breaking news* la BBC, semn că nu sunt blocați iremediabil într-un colț uitat de lume și că privirile oamenilor de pretutindeni, temătoare și neputincioase, sunt îndreptate asupra lor.

Începând cu 22 septembrie, succesiunea faptelor e din ce în ce mai fragmentată, filmările din ce în ce mai incoerente – aici o scenă surprinsă în înghesuiala protestatarilor, puțin mai încolo un cadru pe singurul străin mort în acele zile, un reporter japonez cu cămașă albă și pantaloni kaki trei-sferturi. Trebuie spus că astfel de momente ar putea fi înghițite pe nemestecate dacă n-ar fi contrapunctate de convorbirile telefonice ale lui Joshua din Thailanda cu cei rămași pe teren, căci astfel ne dăm seama de două lucruri. Primul: doar datorită unei rețele de reporteri descentralizate, filmul a fost, tehnic vorbind, posibil. Al doilea: oare câte morți de oameni, terori politice, vieți neștiute scapă obiectivului, amenințător și izbăvitor deopotrivă, căzând nici măcar în uitare, ci direct în neștiință?

În 26 septembrie, un *zoom* îndepărtat arată momentul în care soldații acaparează pagoda și trag în mulțime. Următoarea zi, asediul de noapte este decretat, adunările de peste 5 persoane interzise, iar orice mișcare greșită este văzută ca act de opoziție. Deja Joshua nu se mai află la fața locului, mărturiile ne parvin mediate din discuția telefonică și din difuzările evenimentelor din stradă. Lucrurile se degradează odată cu ziua de 27 septembrie: militarii au invadat mănăstirea și au folosit forța pentru a împiedica alte proteste. Sânge, mantale rupte, capete bandajate și raiduri filmate de prin tufișuri arată că forțele de ordine nu se opresc. Din tot acest noian de evenimente, niște priviri răsar: două femei cu fețele luminate privesc în contraplan, nu știm către ce, însă știm că se apropie. Orice umbră de îndoială că lucrurile au să înceteze dispăre; orice speranță că revoluția are să schimbe ceva e alungată.

Amintirea *Videogramelor dintr-o Revoluție* (1992) e constantă, dar imprecisă. În filmul lui Andrei Ujică, deconstrucția imaginilor are și o evidentă notă didactică, ca și cum ar răspunde la întrebarea „Cum se filmează corect o revoluție?”. Aici, în schimb, Anders Østergaard pleacă de la o imagine voit îndreptată asupra faptelor, politic angajată, sfidătoare și mai ales curajoasă. Nici vorbă de vreo lecție de cinema predată. E ceva organic în tremuratul mâinii, în incapacitatea de a vedea prin fumul lacrimogenelor, în minutele în care ce apare pe ecran e interiorul unei haine sau prim-planul capului unui călugăr plutind într-un râu cu fața în jos. Când în final aflăm că rețeaua a fost deconspirată, că reporterii au fost judecați pe viață, tot ce sperăm este ca alți reporteri, alte imagini, să le ia locul și să facă indelebil ceea ce regimul ar arunca pentru totdeauna în uitare. Și aici cinemaul ne învață că nu ne scaldăm de două ori în același râu. Și, ne mai învață el, odată uitat acel *déjà-vécu*, ne putem îneca în același râu ca și

cum n-am fi știut niciodată să înotăm.

Imagine: YouTube